

Нікула Н.В.
аспірант,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

ПРОФЕСІЙНО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

На сучасному етапі реформування освіти в цілому та початкової її ланки зокрема, методична культура є важливою компонентою професійної діяльності вчителя початкових класів. Проблема формування методичної культури вчителя початкових класів є досить актуальною на сьогоднішньому етапі становлення освіти, оскільки основні її складові є змістом вимог, які диктує вчителю суспільство, а відображаються вони в нормативно-правовій базі: Законах України «Про освіту» та «Про загальну середню освіту»; Концепції нової української школи; Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (схваленою Указом Президента України від 25 червня 2013 року); Державній програмі «Вчитель» (затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 28 березня 2002 р.) та ін.

На сучасному етапі проведені дослідження з означеної проблеми. Так, різні аспекти професійної діяльності педагога розкрито у працях В. Коновалова, В. Степашко, Л. Хомич; методичній діяльності учителів присвячені праці С. Вітвицької, С. Гончарової, І. Жерносека, О. Куцевол, Т. Рудневої, С. Скворцової та ін.; проблема методичної культури вчителя відображена у працях І. Артемевої, Т. Бережної, І. Княжевої. Високо цінуючи наукову та практичну значущість здійснених досліджень, констатуємо, що системних досліджень з проблем формування методичної культури вчителя початкових класів у системі професійно-методичної діяльності не здійснено.

Відповідно метою даної публікації є розкриття сутності професійно-методичної діяльності як важливого чинника формування методичної культури учителів початкових класів.

Звернемось до поняття «діяльність», яке в українському педагогічному словнику розуміється як спосіб буття людини в світі, здатність її вносити зміни в дійсність [1, с. 98]. Вчені Л. Виготський, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн та ін. «діяльність» розглядають як особливу форму людської активності, що свідомо регулюється і водночас породжує свідомість. Вона перетворює дійсність та внутрішній світ людини, змістом якої виступає зміна і трансформація довкілля на основі засвоєння та розвитку наявних форм культури. Л. Лук'янова, О. Аніщенко «діяльність» розуміють як активну взаємодію людини із

середовищем, в процесі якої вона досягає поставленої мети, що виникла у неї внаслідок прояву певної потреби.

Керуючись дослідженнями науковців (Є. Бистрицького, О. Леонтєва, Г. Суходол, С. Тарасової, Г. Щедровицького та ін.) можемо стверджувати, що людська діяльність характеризується: цілеспрямованістю, усвідомленістю, продуктивністю, опосередкованістю, предметністю, процесуальністю, соціальністю.

Особливим видом соціальної діяльності, яка спрямована на передачу новим поколінням накопичених людством досвіду і культури, створення умов для їх особистісного розвитку – є педагогічна діяльність, яка може бути здійснюватись професійно та непрофесійно. Професійно-педагогічна діяльність – це діяльність педагогів з наявністю спеціальної освіти, сформованістю спеціальних знань, умінь та навичок, необхідних для виконання своїх професійних функцій та обов'язків.

Серед різних видів професійної діяльності (викладання, виховання, управління тощо) важливе місце посідає методична діяльність учителя, яка полягає в процедурі планування, конструювання, вибору і використання засобів навчання, які потребують постійного вдосконалення.

Однак, вивчаючи науково-педагогічну та методичну літературу, у пошуках розуміння поняття «методична діяльність» часто знаходимо близьке йому поняття «методична робота».

Так, заслуговує на увагу, визначення І. Жерносека, який методичну роботу розкриває як таку, що спрямована на удосконалення професійних якостей, збагачення й оновлення наявної системи знань і умінь педагогів, розвиток їх особистісних якостей, самореалізацію у процесі професійної діяльності у поєднанні з гуманізмом, високою загальною культурою, моральністю, активністю та комунікабельністю, творчою уявою, самокритичністю тощо [2, с. 6].

Дослідники близького зарубіжжя Т. Руднева та Н. Соловова поняття «методична діяльність» розглядають як ширше поняття ніж «методична робота», вважаючи її самостійним видом професійно-педагогічної діяльності, яка передбачає процедуру виконання методичних розробок; методична робота розглядається автором, як спланована діяльність педагогів, спрямована на удосконалення існуючих, та розробку нових принципів, форм, та методів організації навчального процесу [5].

Розглядаючи методичну діяльність С. Гончарова розуміє її як специфічний вид освітньої діяльності, змістом якої є системна єдність створення методики її апробація, впровадження та застосування.

Вагомим для нашого дослідження є визначення О. Куцевол, яка розглядає методичну діяльність, як поєднання інтелектуальної і практичної діяльності, спрямованої на створення моделі майбутньої предметно-педагогічної взаємодії з учнями, проектування,

конструювання й реалізацію її змісту й технології в навчально-виховному процесі [3, с. 17].

Н. Майєр професійно-методичну діяльність розглядає в єдності таких її видів: навчальна діяльність (полягає в організації та здійсненні процесу навчання); виховна діяльність (організація виховного впливу); методична діяльність (планування, конструювання, вибір та використання засобів навчання); науково-дослідна діяльність з методик навчання (самоосвіта, підвищення кваліфікації, вивчення передового педагогічного досвіду) [4, с. 176].

Методичну діяльність, як процес функціонування професійно-зорієнтованих розумових дій педагога, що спрямовані на вдосконалення його предметно-практичної діяльності, розкриває Л. Таланова [6].

В результаті наукового пошуку, в своєму дослідженні будемо розглядати *професійно-методичну діяльність, як вид професійної діяльності вчителя, сукупність його розумових дій, що спрямована на удосконалення власної професійної компетентності, педагогічної майстерності та творчого потенціалу, концентрація яких сприяє якісному виконанню дій та операцій з методичними об'єктами на основі педагогічної рефлексії*. До методичних об'єктів ми відносимо: цілі та зміст навчання, методи, прийоми, засоби, організаційні форми, технології навчання.

Вважаємо, що рушійними силами професійно-методичної діяльності є сформованість позитивних професійно-орієнтованих мотивів, цінностей, інтересу у досягненні успіху, а також, виходячи з теорії потреб А. Маслоу, бажання самоповаги та загального визнання.

Аналіз професійно-методичної діяльності педагога дає змогу розуміти методичну культуру як системну характеристику сутнісних властивостей особистості спрямованих на самовизначення в професійній діяльності з подальшим саморозвитком і самовдосконаленням. В інтегральному розумінні даного явища особистість і діяльність не просто розвиваються одночасно, а оволодіння професійно-методичною діяльністю становить основний зміст розвитку особистості.

Отже, зв'язок процесу формування методичної культури з процесом формування особистості вчителя крізь призму професійно-методичної діяльності лежить в основі застосування нами особистісно-діяльнісного підходу.

Особистісна складова націлює на врахування у процесі формування методичної культури майбутніх учителів їхніх ціннісних орієнтацій, мотивів, індивідуальної траєкторії розвитку, тощо; діяльнісна – передбачає можливість свідомого вибору мети, конструювання програми її реалізації завдяки використанню включених у культурний простір і здатних відтворюватися методичних продуктів.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Устимович Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 375 с.
2. Жерносек І. П. Організація науково-методичної роботи в школі. 2-е вид., доповнене. – Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2007. – 128 с. (Серія «Адміністратору школи»).
3. Куцевол О. М. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Ольга Миколаївна Куцевол ; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2007. – 44 с. – укр.
4. Майер Н. В. Особливості професійно-методичної діяльності майбутніх викладачів французької мови / Н. В. Майєр // НАУКОВІ ЗАПИСКИ Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2014. – № 1. – С. 175–180.
5. Руднева Т. И. Соловова Н. В. Управление методической работой вуза: теоретические основы и опыт // Вестник СамГУ. 2012. № 2/1(93). С. 151-155.
6. Таланова Л. Г. Методическая подготовка будущих учителей к методической деятельности: дисс. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Людмила Григорьевна Таланова. – Одесса, 1997. – 224 с.

Прохоров О.А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник начальника з наукової роботи Військового інституту
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

**ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ
У ВИЩОМУ ВІЙСЬКОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ:
СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД**

Українське сьогодення ставить перед вищим військовим навчальним закладом нові актуальні завдання, виконання яких дозволить його випускникам гідно виконувати поставлені бойові завдання в реальних бойових умовах.

Зазначені завдання в першу чергу стосуються комунікаційної взаємодії між курсантами та військовим педагогом. Як відомо *комунікаційний процес* представляє собою передачу інформації від однієї людині до іншої, або між групами людей, з використанням різних каналів, за допомогою різних засобів. Комунікаційний процес набуває різних форм та виконує різні функції, в залежності від числа учасників, цілей, каналів, що використовуються, засобів та стратегій [1]. Це обумовлює значну кількість моделей комунікації, які застосовуються у вищому